



Bruselj, 26.2.2020
COM(2020) 150 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU SVETU,
SVETU, EVROPSKI CENTRALNI BANKI IN EUROSKUPINI**

**Evropski semester 2020: ocena napredka pri strukturnih reformah in preprečevanju in
odpravljanju makroekonomskih neravnotežij ter rezultati poglobljenih pregledov v
skladu z Uredbo (EU) št. 1176/2011**

{SWD(2020) 500-527 final}

1. UVOD

Evropa si resno prizadeva, da bi bila vodilna na področju doseganja konkurenčne trajnostnosti. Blaginja Evrope in blaginja njenih prebivalcev sta navsezadnje odvisni od ukrepov politike, ki bodo v prihodnjih letih sprejeti za reševanje dolgoročnih izzivov, ki spreminjajo naše gospodarstvo in družbo.

V letni strategiji za trajnostno rast za leto 2020 je bila predstavljena nova gospodarska agenda, določene pa so bile tudi jasne prednostne naloge za usklajevanje ekonomskih politik in politik zaposlovanja v EU. Njen cilj glede konkurenčne trajnostnosti v celoti odraža ambicije evropskega zelenega dogovora in temelji na štirih razsežnostih: okoljski trajnostnosti, povečanju produktivnosti, pravičnosti in makroekonomski stabilnosti. Pristop, ki se osredotoča na te štiri razsežnosti, omogoča izkoriščanje sinergij, obravnavanje kompromisov in predstavitev rešitev za zagotovitev, da gospodarstvo deluje v korist ljudi in planeta. Ocena, predstavljena v današnjih poročilih o državah, bo pomagala zagotoviti prenos teh ciljev v konkretne politike na ravni držav članic.

Oblikovanje temeljev naše prihodnje blaginje zagotavlja tudi odzive na kratkoročne izzive in trenutno upočasnitev gospodarske rasti. Trenutne razmere nizke rasti poudarjajo pomen strukturnih reform, ki bodo povečale našo potencialno rast in produktivnost naših gospodarstev. Evropsko gospodarstvo lahko mobilizira finančna sredstva, ki bodo omogočila potrebne zasebne in javne naložbe na trajnosten način. Medtem ko bi moralo biti zmanjševanje dolga prednostna naloga držav članic z visokim dolgom, lahko države članice, ki so v ugodnem fiskalnem položaju, dodatno spodbudijo naložbe za povečanje gospodarske rasti in v podporo prehodu na okolju prijaznejše in digitalno gospodarstvo. S stalnim zmanjševanjem zunanjih in notranjih makroekonomskih neravnotežij se bo povečala tudi odpornost naših gospodarstev.

Kot celina smo lahko uspešni le, če Unija in njene države članice svoje politike usmerijo v isto smer ter v središče naše ekonomske politike in ukrepov postavijo trajnostni razvoj. Prenos nove gospodarske agende v učinkovite nacionalne ekonomske, socialne in fiskalne politike po vsej Uniji bo Evropi pomagal doseči cilje Združenih narodov za trajnostni razvoj. Tako bo Evropa lahko postala svetovni zgled za to, kako lahko odločni ukrepi politike privedejo do bolj trajnostne, uspešne, pravične in varne prihodnosti za vse.

2. KLJUČNE NOVOSTI EVROPSKEGA SEMESTRA

Da bi bila nova gospodarska agenda uspešna, jo je treba preoblikovati v konkretne politike, kot so naložbene strategije, odgovorne fiskalne politike in strukturne reforme, ki spodbujajo konkurenčno trajnostnost v vseh njenih razsežnostih. Evropski semester ima pri tem ključno vlogo, in sicer z usklajevanjem in usmerjanjem nacionalnih prizadevanj v smeri dolgoročne trajnostne in vključujoče rasti. Danes objavljena poročila o državah predstavljajo temeljito analizo ključnih socialno-ekonomskih izzivov makroekonomskega pomena, s katerimi se vsaka država članica sooča v zvezi s štirimi razsežnostmi konkurenčne trajnostnosti. Na njih bodo temeljila prihodnja priporočila politike, ki bodo ostala osredotočena na ekonomske politike in politike zaposlovanja, potrebne za reševanje izzivov v okviru štirih razsežnosti.

V poročilih o državah za leto 2020 so poudarjeni izzivi in priložnosti za naša gospodarstva, ki izhajajo iz zelenega prehoda. Ta vprašanja so analizirana v novem oddelku o okoljski trajnostnosti. Države članice so morale nedavno predložiti svoje nacionalne energetske in podnebne načrte, ki bodo ključni referenčni dokumenti za izvajanje podnebnih in energetskih politik v državah članicah, vključno z elementi makroekonomskega pomena, ki se spremljajo v okviru evropskega semestra. Komisija bo te načrte ocenila v letu 2020. Poročila o državah prav tako prispevajo k spremljanju ciljev trajnostnega razvoja ter opozarjajo na makroekonomske politike in politike zaposlovanja, ki lahko prispevajo k njihovemu uresničevanju. Vsako poročilo o državi vključuje skupno oceno splošnega napredka države članice v zvezi s cilji trajnostnega razvoja in namensko priložo, ki prikazuje uspešnost po posameznih ciljih.

V poročilih je večja pozornost namenjena tistim regijam in sektorjem, ki se zaradi prehoda na podnebno nevtralnost soočajo z največjimi izzivi. Na tej analizi bo temeljila uporaba novega predlaganega sklada za pravični prehod. To pa je šele začetek. Delo je treba nadaljevati in ga razvijati skupaj z državami članicami v skladu s pristopom, ki se uporablja za načrtovanje programov za sredstva kohezijske politike.

Da bi evropski semester za usklajevanje ekonomskih politik uspešno obravnaval pereče socialno-ekonomske in okoljske izzive sedanjosti in prihodnosti, se bo moral nadalje razviti. V prihodnjih letih si bo treba še naprej prizadevati za zagotavljanje, da so različne razsežnosti agende trajnostnega razvoja makroekonomskega pomena dobro vključene v evropski semester (glej okvir 1).

Okvir 1: Vključevanje ciljev trajnostnega razvoja in vprašanj okoljske trajnostnosti v evropski semester

- **V skladu s pravnim obsegom evropskega semestra je vključevanje ciljev trajnostnega razvoja osredotočeno na njihovo makroekonomsko razsežnost** in na to, kako jih je mogoče doseči z ekonomskimi in socialnimi politikami ter politikami zaposlovanja. Preoblikovanje v trajnostno gospodarstvo je odločilni izziv, ki vpliva na rast in delovna mesta. Zato je treba na to makroekonomsko razsežnost gledati širše, saj so politike in izzivi, pomembni za cilje trajnostnega razvoja, opredeljeni v vseh poročilih o državah, in sicer v skladu z zelenim dogovorom in letno strategijo za trajnostno rast. To poteka v skladu z evropskim stebrom socialnih pravic, ki je vodilo za obnovljeno konvergenco k boljšim delovnim in življenjskim pogojem v EU, ter pregledom socialnih kazalnikov, s katerim se spremlja njegovo izvajanje.
- **V skladu z zelenim dogovorom in letno strategijo za trajnostno rast se okoljska trajnostnost v celoti vključuje v proces evropskega semestra.** V poročilih o državah za leto 2020 je ta novi pristop razviden iz posebnega novega oddelka. To dodatno prispeva k vključevanju ciljev trajnostnega razvoja v semester. Novi oddelek o okoljski trajnostnosti zagotavlja celovitejšo analizo okoljskih in podnebnih izzivov držav članic s poudarkom na področjih, ki so povezana z ekonomskimi politikami in politikami zaposlovanja, vključno s socialnim učinkom teh izzivov in politik.
- **Vsako poročilo o državi vsebuje tudi novo prilogo, ki kaže uspešnost posamezne države članice glede na cilje trajnostnega razvoja in trend v zadnjih petih letih.** Na podlagi vodilne letne publikacije Eurostata o trajnostnem razvoju (*Poročilo o spremljanju napredka pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja v okviru EU – izdaja za leto 2019*) poročila o državah vsebujejo razpoložljive statistične podatke za spremljanje uspešnosti držav članic.
- **V prihodnosti se bo oblikovala nadaljnja poglobljena analiza, da se bo spremljalo izvajanje ciljev trajnostnega razvoja ter zajel prehod na podnebno nevtralno in z viri gospodarno gospodarstvo.** Prvi korak bo, da bo objava vodilne letne publikacije Eurostata o uspešnosti pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja izdana prej, da bo pripravljena ob začetku naslednjega cikla evropskega semestra. To oceno napredka bodo dopolnjevale informacije, pomembne za cilje trajnostnega razvoja, ki naj bi jih države članice zagotovile v svojih nacionalnih reformnih programih od leta 2020. Komisija si prizadeva tudi za razširitev nabora orodij za izboljšanje analize makroekonomskih in socialnih posledic ekološkega prehoda v prihodnjih ciklih semestra. V ta namen se razvija niz ključnih kazalnikov, ki naj bi se uporabljali od naslednjega cikla semestra. Komisija bo pri razvoju tega nabora orodij tesno sodelovala z državami članicami in drugimi deležniki.

Komisija je začela tudi odprto razpravo o okviru ekonomskega upravljanja. V pregledu ekonomskega upravljanja, ki ga je Komisija nedavno objavila¹, se ocenjuje, kako je sedanji okvir deloval v preteklosti. Upošteva se tudi, da so se gospodarske razmere od sprejetja reform v okviru zakonodajnega dvojčka in šesterčka leta 2011 oziroma 2013 bistveno spremenile, pa tudi širše ambicije po zeleni in digitalni preobrazbi Evrope v skladu s cilji evropskega zelenega dogovora. Zato je Komisija začela javno razpravo o številnih vprašanjih, da bi zbrala mnenja o dosedanjem delovanju nadzora in možnih načinih za izboljšanje učinkovitosti okvira pri doseganju ključnih ciljev.

V prihodnjih ciklih bo na evropski semester vplivala vzpostavitev proračunskega instrumenta za konvergenco in konkurenčnost ter instrumenta za konvergenco in reforme. Strateške prednostne naloge politike iz priporočila za euroobmočje se bodo na primer okrepile z reformami in naložbami, ki jih bo spodbudil proračunski instrument za konvergenco in konkurenčnost.

Komisija bo vzpostavila tudi nov mehanizem pravne države, v okviru katerega bo potekalo letno poročanje, ki bo zajemalo vso EU in bo namenjeno krepitvi kulture pravne države. Dobro upravljanje, učinkovite institucije, neodvisni in učinkoviti pravosodni sistemi, kakovostne javne uprave in učinkoviti insolvenčni okviri so pomembni dejavniki poslovnega okolja države članice in lahko vplivajo na naložbene odločitve. Trdni okviri za boj proti korupciji lahko pomagajo tudi pri ohranjanju pravilnega delovanja notranjega trga. Vpogledi v institucionalno in upravno delovanje držav članic, vključno s tistimi, ki so povezani s pravno državo, ki bi lahko povzročili makroekonomska tveganja, če se ne odpravijo, bodo zato še naprej vključeni v evropski semester in podlaga za makroekonomske ocene.

¹ COM(2020) 55 final z dne 5. februarja 2020.

3. POLITIKE DRŽAV ČLANIC

Analiza v letošnjih poročilih o državah usmerja države članice pri doseganju konkurenčne trajnosti ter glede potrebnih strukturnih reform in glavnih potreb po naložbah.

3.1 Okoljska trajnost

Cilj evropskega zelenega dogovora je, da Evropa do leta 2050 postane prva podnebno nevtralna celina, in sicer z rastjo, ki bo bolj gospodarna z viri. V njem je predstavljen celostni pristop, ki zajema vsa okoljska in podnebna vprašanja, zlasti v zvezi z izzivi na področju podnebnih sprememb, energijskega prehoda, biotske raznovrstnosti, onesnaževanja in krožnega gospodarstva, in vse sektorje, vključno z mobilnostjo, industrijo in prehranskimi sistemi. Ambicije so odvisne tako od EU kot od držav članic. Nacionalne ekonomske politike in ekonomske politike EU morajo internalizirati vpliv obstoječih modelov proizvodnje in porabe na okolje ter ustvariti ustrezne spodbude za izboljšanje njihove trajnosti. Komisija je junija 2019² opozorila na preostale vrzeli med združenimi predlaganimi nacionalnimi prispevki na podlagi osnutkov načrtov, ki so jih predložile države članice, in vseevropskimi cilji, ki jih določa zakonodaja³.

Za zeleni prehod bodo potrebne znatne in ciljno usmerjene javne in zasebne naložbe ter temeljite strukturne reforme. Za uresničitev tega cilja bodo ključni opredelitev ključnih potreb po naložbah, priprava naložbenih projektov z velikim učinkom in povezovanje projektov z razpoložljivimi viri financiranja ter spremljanje projektov z ustreznim regulativnim pristopom. V poročilih o državah vsebovana analiza strukturnih reform in najpomembnejših potreb po naložbah na področjih, kot so energija, promet in stavbe, vključno z energijsko učinkovitostjo, lahko usmerja ukrepe politik držav članic v skladu s prednostnimi nalogami, dogovorjenimi na ravni EU. Poročila o državah vsebujejo tudi informacije o virih financiranja na ravni EU.

Javna finančna podpora, vključno z naložbenim načrtom za evropski zeleni dogovor, lahko spodbudi zasebna sredstva za povečanje obsega trajnostnih naložb. Doslej največji delež porabe za trajnostno energijo ter podnebne in okoljske ukrepe iz proračuna EU bo privabil zasebno financiranje, pri čemer bo imela ključno vlogo Evropska investicijska banka. Decembrski politični dogovor med Evropskim parlamentom in Svetom o klasifikacijskem

² Ocena Komisije o osnutkih celovitih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov na ravni EU, 18. junij 2019, (COM(2019) 285 final).

³ Ocena je pokazala, da bi nacionalni načrti, če bi se izvajali, kot je predvideno v navedenih osnutkih, skupno povzročili znatno vrzel: pri porabi tako primarne kot končne energije prispevek k učinkovitejši porabi energije ni dosegel ciljev EU. Komisija je države članice pozvala, naj te vrzeli v stopnji ambicioznosti odpravijo v svojih končnih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtih, ki bi jih države članice morale predložiti do 31. decembra 2019. Vsebina načrtov se v največji možni meri že odraža v današnjih poročilih o državah.

sistemu za okoljsko trajnostne naložbe na ravni EU ali taksonomiji pomeni velik napredek v boju proti podnebnim spremembam, saj omogoča tok zelenih naložb⁴.

Zelene proračunske prakse so pomembno orodje za spremljanje prispevka javnih financ k evropskemu zelenemu dogovoru. Izrecna opredelitev politik odhodkov in prihodkov, ki prispevajo k podnebnim ukrepom in drugim okoljskim ciljem, v proračunskih dokumentih lahko pomaga pri tem, da fiskalne politike prispevajo k zelenemu prehodu ter povečajo skladnost ciljev politik in njihovega spremljanja. Zaenkrat v okviru proračunskih postopkih izvaja določene zelene tehnike priprave proračuna le nekaj držav članic (Francija, Finska, Irska in Italija). Pristopi se močno razlikujejo, z izjemo Italije pa so se zelene proračunske prakse pojavile šele nedavno. V nekaterih primerih zelene proračunske informacije vključujejo dodatne elemente poročanja, kot so presoje vplivov na okolje, seznam škodljivih subvencij ter informacije o emisijah toplogrednih plinov in kazalnikih dobrega počutja. Za okrepitev vloge javnih financ pri prehodu na podnebno nevtralnno, zeleno, konkurenčno in vključujoče gospodarstvo bi bil potreben nadaljnji razvoj v vseh državah članicah. Komisija bo sodelovala z državami članicami pri pregledu in primerjalni analizi zelenih proračunskih praks.

Uporaba zelene obdavčitve kot orodja za spremembo vedenja in ustvarjanje prihodkov ostaja skromna. Okoljski davki in različne oblike določanja cen ogljika so pomembni instrumenti politike za doseganje potrebnega prehoda. Visoka cena emisij ogljikovega dioksida je bistvena značilnost švedske podnebne politike že od leta 2001⁵ in zdaj zajema približno 40 % švedskih emisij toplogrednih plinov, kar Švedski pomaga zniževati emisije toplogrednih plinov v sektorjih, ki jih sistem EU za trgovanje z emisijami ne zajema, hkrati pa ohranjati rast gospodarstva. Druge države članice, vključno z Irsko, Dansko, Francijo, Finsko, Slovenijo, Estonijo, Latvijo, Poljsko in Portugalsko, tudi uporabljajo davek na ogljikov dioksid. Na Irskem bodo vsi prihodki iz nedavnega povišanja davka na ogljikov dioksid (približno 90 milijonov EUR leta 2020) v celoti namenjeni porabi, povezani s podnebjem. Del teh sredstev (6 milijonov EUR) se bo uporabil za vzpostavitev irskega „sklada za pravični prehod“ za regijo Midlands, ki bo zajemal naložbe v preusposabljanje in prekvalificiranje ter pomagal lokalnim skupnostim in podjetjem pri prilagajanju nizkoogljičnemu prehodu.

Prehod na trajnostno in podnebno nevtralnno gospodarstvo mora biti pošten in socialno pravičen, kar zahteva redno spremljanje. Čeprav bo boj proti podnebnim spremembam in degradaciji okolja dolgoročno koristil vsem in srednjeročno zagotovil priložnosti za vse, pa kratkoročno nimajo vse skupine prebivalstva, regije in države članice enakih zmogljivosti za odzivanje. Ukrepi, sprejeti na nacionalni ravni, so bistveni za ublažitev negativnih vplivov na posamezne skupine in sektorje ter za zagotavljanje pravičnosti. Proračun EU bo znatno prispeval tudi z vsemi instrumenti, ki so neposredno povezani z zelenim prehodom. Cilj mehanizma za pravični prehod, ki ga je predlagala Komisija, bo zagotoviti, da nihče ne bo

⁴ Akcijski načrt Komisije: [financiranje trajnostne rasti](#) (COM(2018) 97 final).

⁵ Švedska je uvedla davek na ogljikov dioksid v višini 250 SEK (približno 23,50 EUR) na tono. Leta 2017 je dosegel 1 180 SEK (približno 110 EUR).

zapostavljen, in sicer z zagotavljanjem dodatne podpore regijam in ljudem, ki jih bo prehod najbolj prizadel, zlasti tistim, ki so odvisni od pridobivanja in uporabe trdih fosilnih goriv v energetske namene (premog, lignit, šota, naftni skrilavec), in panogam, ki proizvajajo veliko toplogrednih plinov. Današnja poročila o državah vključujejo analizo izzivov prehoda in predstavljajo predhodna mnenja služb Komisije o ključnih prednostnih nalogah za podporo iz sklada za pravični prehod. To bodo lahko države članice uporabile pri pripravi območnih načrtov za pravični prehod, v katerih bodo opredeljena upravičena območja ter določene potrebe po gospodarski diverzifikaciji, ustvarjanju delovnih mest, uporabi znanj in spretnosti, inovacijah na lokalni ravni oziroma sanaciji okolja. Komisija bo državam članicam zagotovila namensko tehnično podporo za pripravo osnutkov načrtov za prehod. Načrte bodo države članice pripravile v dialogu s Komisijo ter v skladu z nacionalnimi energetskimi in podnebnimi načrti.

3.2 Rast produktivnosti

Rast produktivnosti še vedno ostaja izziv, zlasti glede na demografske spremembe. Rast produktivnosti dela se še naprej upočasnjuje, pri čemer so med državami članicami in znotraj njih velike razlike. Leta 2018 je rast produktivnosti dela znašala od 6 % na Poljskem do – 1,1 % v Luksemburgu. Razlike so še izrazitejše na regionalni ravni, rast produktivnosti pa je bila v povprečju višja med večjimi podjetji kot med MSP.

Za te slabe rezultate obstaja več vzrokov. Pomembna dejavnika sta dostopnost in kakovost proizvodnih vložkov. Potencialno rast ovirajo nezadostne naložbe v osnovno opremo ter v izobraževanje in usposabljanje, sorazmerno zastarele proizvodne tehnologije, staranje delovne sile, nezadostno vključevanje žensk in oseb z migrantskim ozadjem na trg dela ter pomanjkanje znanj in spretnosti ali neskladja v znanju in spretnostih. Na Češkem je stopnja zaposlenosti na primer dosegla 80 %, pomanjkanje delovne sile pa je postalo zelo zaskrbljujoče. V Bolgariji je velik delež naložbenih prizadevanj usmerjen v zamenjavo strojev in opreme, ki so precej zastareli. Poleg tega se nove tehnologije le počasi širijo med podjetji, ki niso v tehnološkem vrhu, s čimer se zmanjšuje splošna učinkovitost večine podjetij, zlasti MSP.

Zelena in digitalna preobrazba prinašata izzive, vendar nudita tudi priložnosti za rast evropskega gospodarstva, za podjetja pa pomenita priložnost za razvoj novih poslovnih modelov ter boljših proizvodov in storitev. Trenutno digitalno preobrazbo evropskega gospodarstva v številnih državah članicah ovira nizka uspešnost na področju ključnih okvirnih pogojev. Obstajajo številni pogoji, ki določajo trdnost in trajnostnost ekosistema digitalnega gospodarstva. Ti vključujejo digitalne spretnosti in znanja ter infrastrukturo, financiranje inovacij, razpoložljivost podatkov, kibernetsko varnost in javne storitve, primerne digitalni dobi. Nemčija, Grčija, Madžarska, Romunija in Italija na primer zaostajajo na področju e-uprave, Portugalska in Češka pa sta se znatno izboljšali. Na področju digitalnih spretnosti in znanj se stanje v velikih gospodarstvih, kot so Francija, Španija, Poljska in Italija, ne izboljšuje s hitrostjo, ki bi bila potrebna zaradi tehnoloških sprememb. Raven digitalne intenzivnosti v podjetjih je visoka le na Danskem in Švedskem, v preostalih državah članicah

pa visoko raven digitalizacije v podjetjih dosega manj kot 10 % podjetij. Komisija je za dopolnitev prizadevanj na nacionalni ravni določila vizijo digitalne družbe, ki koristi vsem.

Inovacije in nove tehnologije so ključnega pomena za doseganje ciljev evropskega zelenega dogovora. Delež EU v svetovnih naložbah v raziskave in razvoj se zmanjšuje. Kitajska je zdaj prehitela EU tako v relativnem kot absolutnem smislu. Svet je leta 2019 v svojih priporočilih za posamezne države vse države članice pozval, naj obravnavajo vidike, povezane z raziskavami in inovacijami. Spodbujanje produktivnosti za doseganje konkurenčne trajnosti ne bo mogoče, če raziskave in inovacije ne bodo imele ključne vloge pri preoblikovanju socialno-ekonomskih sistemov v Evropi, vključno s sprejetjem ukrepov za še boljše povezovanje enotnega trga za blago in storitve. Nova industrijska strategija za Evropo bo pomagala ustvariti okolje za takšne inovacije. K temu bo pomembno prispevala tudi nova pobuda za nadgradnjo evropskega raziskovalnega prostora. Prehod na podnebno nevtrarno gospodarstvo bo zahteval nove modele proizvodnje in potrošnje, ki bodo temeljili na tehnoloških in socialnih inovacijah. V zvezi s tem sta bistvenega pomena povečanje produktivnosti virov in zagotavljanje dobro delujočih evropskih sistemov raziskav in inovacij.

Spodbujanje zasebnih raziskav in inovacij je ključni izziv v Evropi. V več državah članicah so raziskovalno-razvojna prizadevanja vse bolj zgoščena v omejenem številu podjetij, medtem ko se odhodki za inovacije v MSP zmanjšujejo. Ta trend povečuje proizvodno vrzel med tehnološko vodilnimi podjetji in večino drugih podjetij. Poročila o državah kažejo, da imajo države članice pomembno vlogo. Na Švedskem sta na primer dobra tehnološka osnova in poslovno okolje omogočila, da se je zagonsko podjetje s podporo Evropskega sklada za strateške naložbe razširilo in postalo eden prvih evropskih proizvajalcev akumulatorjev za električne avtomobile. Na Češkem so naložbe v avtomatizacijo proizvajalcev avtomobilov povečale njihovo produktivnost, kar je spodbudilo sprejemanje naprednih digitalnih tehnologij. Žal se poslovno okolje izboljšuje počasi, zlasti kar zadeva dostop do zadostnega financiranja raziskav in razvoja ter inovacij. Vzpostavitev unije kapitalskih trgov lahko zelo olajša dostop inovativnih podjetij do zunanjega financiranja. Načini za izboljšanje dostopa MSP do financiranja bodo obravnavani tudi v prihodnji strategiji Komisije za MSP.

Velike razlike med državami članicami preprečujejo, da bi evropsko gospodarstvo doseglo svoj polni potencial za digitalne storitve. Države članice se močno razlikujejo glede napredka pri digitalizaciji svojih gospodarstev. To lahko povzroči, da bodo poslovni in industrijski uporabniki odložili uvedbo in uporabo digitalnih tehnologij. Široka uvedba omrežij 5G bi morala potekati brez odlašanja, saj bo Evropi omogočila, da izkoristi priložnosti, ki jih prinašata zelena in digitalna revolucija⁶.

⁶ Nacionalni postopki za dodelitev spektra za pionirske frekvenčne pasove 5G naj bi se glede na pravno obveznost, da se dovoli uporaba teh pasov do konca leta, zaključili v več državah članicah.

Rast produktivnosti je močno odvisna od človeškega kapitala. Za to so potrebni visokokakovostni sistemi izobraževanja in usposabljanja, vključno s poklicnim izobraževanjem, ki vsem udeležencem zagotavljajo ključne kompetence ter znanja in spretnosti, ki so potrebni na hitro spreminjajočem se trgu dela. Kljub temu pa je vztrajno visok delež oseb s podpovprečnimi dosežki pri osnovnih znanjih in spretnostih, ki so ga izpostavili najnovejši rezultati raziskave PISA, pomembno ozko grlo za razvoj znanj in spretnosti ter poznejšo zaposljivost. Svet je v svojih priporočilih za posamezne države večkrat pozval države članice, naj povečajo naložbe v znanja in spretnosti, da bi izpolnile zahteve po kvalificirani delovni sili.

Politike za spodbujanje produktivnosti morajo biti prilagojene nacionalnim razmeram, nacionalni odbori za produktivnost pa so tisti, ki lahko zagotovijo takšno znanje, specifično za posamezne države. Veliko obstoječih odborov za produktivnost je bilo imenovanih šele nedavno, zato je prezigodaj za izčrpno oceno njihovega učinka. Spodbudno je, da so nacionalni odbori za produktivnost v večini držav članic euroobmočja že ustanovljeni in da se njihovo število počasi povečuje. Odbor za produktivnost je do zdaj ustanovilo 14 držav članic euroobmočja in štiri države članice, ki niso članice euroobmočja.

3.3 Pravičnost

Zeleni in digitalni prehod ter demografske spremembe bodo zahtevali reforme sistemov socialne zaščite in trgov dela, hkrati pa bo treba zagotoviti poštene delovne pogoje in ustrezno socialno zaščito. Te reforme so potrebne za zagotovitev, da bo imela Evropa še naprej najnaprednejše sisteme socialnega varstva na svetu, da bo vlagala v človeški kapital ter podpirala inovacije in konkurenčno podjetništvo. Mehanizem za pravični prehod bo skupaj z Evropskim socialnim skladom plus ključnega pomena pri zagotavljanju, da nihče ne bo zapostavljen.

Evropski steber socialnih pravic⁷ je evropski odziv na te temeljne ambicije. Uresničevanje stebra, tj. naše strategije za zagotovitev, da so prehodi pošteni in socialno pravični, je še toliko pomembnejše zaradi napovedanega daljšega obdobja počasnejše rasti v EU, in sicer kljub temu, da se razmere na področju zaposlovanja in socialnih zadev še naprej izboljšujejo, kot kaže pregled socialnih kazalnikov⁸.

Komisija je nedavno postavila temelje za akcijski načrt za izvajanje evropskega stebra socialnih pravic⁹ in začela prvo fazo posvetovanja s socialnimi partnerji o pravični minimalni plači¹⁰. Čeprav univerzalna rešitev za vse ne obstaja, sta socialna pravičnost in socialni napredek temelja evropskega socialnega tržnega gospodarstva. V letu 2019 so se minimalne plače zvišale v skoraj vseh državah članicah, ki imajo nacionalne zakonsko

⁷ Medinstitucionalna razglasitev evropskega stebra socialnih pravic (2017/C 428/09).

⁸ Glej predlog Komisije za skupno poročilo o zaposlovanju za leto 2020 (COM(2019) 653 final).

⁹ Močna socialna Evropa za pravičen prehod (COM(2020) 14 final).

¹⁰ Prva faza posvetovanja s socialnimi partnerji v skladu s členom 154 PDEU o možnih ukrepih za reševanje izzivov, povezanih s pravičnimi minimalnimi plačami (C(2020) 83 final).

določene stopnje, v Italiji in na Cipru pa potekajo razprave o predlogih za uvedbo zakonsko določene minimalne plače. Kljub zmerni rasti plač v zadnjih desetletjih v nekaterih državah članicah se je položaj delavcev z nizkimi plačami poslabšal, neenakosti v plačah pa so se povečale. Približno šestina delavcev v EU zasluži nizko plačo, ta delež pa narašča¹¹. Med letoma 2005 in 2018 se je povečala tudi revščina zaposlenih, in sicer z 8,1 % na 9,6 %.

Stopnje brezposelnosti se med državami članicami še vedno zelo razlikujejo. Segmentacija trga dela je izziv v več državah članicah in je pogosto povezana z negativnimi posledicami za delovne razmere in občutkom negotovosti. Delavci s pogodbo o zaposlitvi za določen čas so veliko bolj izpostavljeni tveganju revščine kot tisti s pogodbo za nedoločen čas (16,2 % v primerjavi s 6,1 % v letu 2018). V slabšem položaju na trgu dela ostajajo tudi nekatere skupine, kot so mladi, nizko usposobljeni delavci, invalidi in osebe z migrantskim ozadjem.

Številne države članice sprejemajo ukrepe za izboljšanje delovnih pogojev in spodbujanje vključevanja ranljivih skupin na trg dela. Tako je na primer po dogovoru med socialnimi partnerji Portugalska sprejela ukrepe za odpravo segmentacije trga dela in spodbujanje zaposlovanja za nedoločen čas. Slovenija je sprejela ukrepe za spodbujanje aktivacije in izboljšanje socialne varnosti brezposelnih. Ciper je reformiral svoj inšpektorat za delo in sprejel akcijski načrt, katerega cilj je boj proti neprijavljenemu delu in njegova vključitev v formalno gospodarstvo, vključno s preventivnimi ukrepi poleg odvračilnih.

V zadnjih letih so razlike v zaposlenosti in plačilu med moškimi in ženskami ostale stabilno visoke¹². Stopnja zaposlenosti žensk je še vedno nižja, delajo manj ur, manj zaslužijo in več jih prekine poklicne poti. To negativno vpliva tudi na njihove pokojninske pravice. Španija je za vsakega od staršev uvedla 16 tednov starševskega dopusta, ki bo od leta 2021 nadomestil porodniški in očetovski dopust. Na Irskem se bo iz proračuna za leto 2020 med drugim financiral program za pomoč ženskam, ki so neaktivne zaradi obveznosti oskrbe, da se vrnejo na trg dela. V večini držav članic starševstvo negativno vpliva na stopnje zaposlenosti žensk, medtem ko za moške velja nasprotno. Več držav članic izvaja ukrepe za izboljšanje dostopa do cenovno dostopnih in kakovostnih storitev varstva in oskrbe, vendar izzivi še niso odpravljeni.

Naložbe v izobraževanje ter znanja in spretnosti so ključnega pomena za prilagajanje strukturnim spremembam, zlasti spremembam zaradi zelenega in digitalnega prehoda ter demografskim spremembam. Enak dostop do visokokakovostnega izobraževanja in usposabljanja od zgodnjega otroštva je prav tako bistvenega pomena za spodbujanje enakih možnosti in vključevanja, vključno z nezadostno zastopanimi skupinami, kot so Romi, osebe z migrantskim ozadjem in invalidi. Vendar pa je socialno-ekonomsko ozadje še vedno najpomembnejši dejavnik pri rezultatih izobraževanja pri mladih. Več držav članic izvaja ukrepe za izboljšanje vključujoče narave izobraževanja in usposabljanja ter za modernizacijo

¹¹ V povprečju se je v EU med letoma 2006 in 2014 povečal s 16,7 % na 17,2 %, v nekaterih državah so bila povečanja znatna.

¹² Komisija bo marca 2020 sprejela strategijo za enakost spolov in nato še v istem letu z zakonodajnim predlogom o preglednosti plač obravnavala plačno vrzel.

raziskovalnih ustanov. Slovenija je med drugim uvedla ukrepe za okrepitev izobraževanja odraslih, na Irskem pa je bil pregled nacionalnega sklada za usposabljanje združen z dodatnimi sredstvi za izboljšanje ocene vrzeli v znanjih in spretnostih¹³. Finska je predstavila reformo nenehnega učenja, ki se je začela leta 2020 in bo povečala možnosti prožnega usklajevanja dela in študija ter podprla učenje na delovnem mestu.

Revščina in socialna izključenost se še naprej zmanjšujeta zaradi dobrih razmer na trgu dela. Kljub temu se je dohodkovna neenakost v zadnjih letih povečala in se ustalila na zgodovinsko visoki ravni, kar lahko omejuje rast in ogroža socialno kohezijo. V hitro spreminjajočem se svetu dela je treba zagotoviti ustrezno socialno zaščito za vse. Lani je Irska razširila denarna nadomestila za invalidnost in brezposelnost tudi na samozaposlene. Italija je uvedla regulativni okvir za delovne pogoje in socialno zaščito delavcev na digitalnih platformah, ki uvaja minimalni standard zaščite. Zaradi demografskih sprememb bosta zagotavljanje enakega dostopa do kakovostnega zdravstvenega varstva in krepitev dolgotrajne oskrbe vse bolj pomembna. Številne države članice iščejo načine za okrepitev preventivnih storitev in spodbujanje dostopnega, učinkovitega in stroškovno učinkovitega varstva.

Reforma davčnih sistemov in sistemov socialnih prejemkov lahko prispeva k trajnostni in vključujoči rasti. Ponovno uravnoteženje davčne strukture, na primer s preusmeritvijo davčne obremenitve z dela na manj škodljive davke, kot so okoljski, lahko spodbudi gospodarsko rast, spodbudi zaposlovanje, zmanjša neenakosti in prispeva k okoljsko trajnostnemu gospodarstvu. Več držav članic nadaljuje reformo davčnega sistema in zlasti zmanjšuje obdavčitev dela. Francija, Italija, Nizozemska, Grčija in Slovenija zmanjšujejo davčno obremenitev dela z znižanjem dohodnine ali prispevkov za socialno varnost. Več teh znižanj obdavčitve dela se financira z večjim zanašanjem na manj škodljive davke.

Napredek pri reformi sistemov zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe se med državami članicami razlikuje. Fiskalno vzdržno, učinkovito, cenovno ugodno in dostopno zagotavljanje kakovostnih storitev zdravstvenega varstva prispeva k ohranjanju in ponovnem vzpostavljanju dobrega zdravja za vse, s čimer prispeva k produktivni in odporni delovni sili. Poleg tega obstajajo možnosti za izboljšave pri zagotavljanju fiskalno vzdržne, učinkovite in ustrezne dolgotrajne oskrbe. Za številne države članice je bilo v priporočilih za posamezne države opredeljeno, da je treba posebno pozornost nameniti sistemom zdravstvenega varstva in/ali dolgotrajne oskrbe. Ciper, Litva, Latvija in Slovaška so dosegli določen napredek pri izvajanju priporočil. Samo omejen napredek so dosegle Belgija, Bolgarija, Irska, Madžarska, Malta, Avstrija, Portugalska, Romunija in Finska, v primeru Češke in Slovenije pa ni bilo napredka.

Socialni dialog je ključen dejavnik za uspešno oblikovanje in izvajanje reform. Kolektivna pogajanja ter širša vključenost socialnih partnerjev in civilne družbe so še posebej pomembni v času, ko oblikovalci politik pripravljajo celovite strategije za doseganje poštenega in pravičnega zelenega in digitalnega prehoda ter obvladovanje demografskih sprememb. Zlasti v zadnjih letih je bil dosežen določen napredek na področju sodelovanja

¹³ Komisija bo marca 2020 predstavila „program znanj in spretnosti“ s cilji in pobudami za reševanje izzivov, ki jih prinašata oba prehoda.

socialnih partnerjev pri oblikovanju politik v Estoniji, Latviji, na Portugalskem, v Sloveniji in Španiji.

3.4 Ekonomska stabilnost

V trenutnem okolju nizkih obrestnih mer imajo države članice še vedno zelo različne fiskalne položaje z vidika dolga in izzivov glede vzdržnosti. Javnofinančni primanjkljaji v EU so v povprečju začeli spet rasti, kar je v nasprotju s trendom upadanja iz zadnjih let. Nacionalne fiskalne politike še vedno niso dovolj diferencirane. Sedanje visoke ravni javnega dolga so v nekaterih državah članicah vir ranljivosti in omejujejo vlade pri makroekonomski stabilizaciji, kadar je potrebna. V Italiji, Belgiji, Španiji in Franciji se delež dolga kljub spodbudnim gospodarskim pogojem in pogojem financiranja v zadnjih letih ni zmanjšal. Države članice z visokimi ravnmi javnega dolga bi morale hitro izvesti postopek za zmanjšanje dolga, hkrati pa ponovno opredeliti prednostne odhodke za zagotovitev manevrskega prostora za dodatne naložbe. To bi moralo v primeru gospodarskega upada ustvariti prostor za proticiklično fiskalno politiko. Po drugi strani pa bi nadaljnje spodbujanje naložb in druge produktivne porabe v državah članicah z ugodnim proračunskim položajem kratko- in srednjeročno podpiralo rast ter hkrati prispevalo k ponovnemu uravnoteženju gospodarstva euroobmočja. Nekatere države članice z velikim fiskalnim manevrskim prostorom zdaj uporabljajo nekatere od teh možnosti. Natančneje, Nizozemska in Nemčija nameravata povečati naložbe, da bi povečali gospodarsko rast, s čimer bi dodatno podprli prehod na bolj zeleno gospodarstvo.

Dobro zasnovani in dobro delujoči nacionalni fiskalni okviri so temelj zdravih javnih financ v EU. Države članice so v zadnjih letih okrepile svoje nacionalne fiskalne okvire, zlasti v odziv na zahteve in priporočila Unije. Litva in Poljska sta na primer nadaljevali z reformami proračunskih postopkov za izboljšanje upravljanja odhodkov. Madžarska je racionalizirala nacionalni sistem numeričnih fiskalnih pravil in uskladila izračun deležev dolga. V več državah članicah potekajo razmisleki o tem, kako nadalje izboljšati okvir, na primer v Franciji, kjer je nacionalna skupščina pripravila priporočila v zvezi z oblikovanjem srednjeročnega proračunskega okvira. Kljub temu je še vedno mogoče izboljšati zasnovo okvirov, kar je priporočilo tudi Evropsko računsko sodišče¹⁴.

Države članice imajo še vedno težave pri vrnitvi na raven javnih naložb pred krizo. Večina držav članic je pred krizo ali ob njenem začetku prikazovala rasti prijaznejšo sestavo proračuna. Zlasti poraba za javne naložbe ostaja na zgodovinsko nizkih ravneh, delež javnih naložb v BDP pa naj bi se le malo povečal, zlasti v euroobmočju. Za povečanje potenciala rasti so potrebne strukturne reforme, da bi se povečale trajnostna rast in naložbe v opredmetena in neopredmetena sredstva za povečanje produktivnosti. To bi bilo zlasti pomembno za tiste države članice, katerih potencial rasti je očitno nižji od povprečja euroobmočja. Ne glede na šibkosti v zunanji trgovini in povečano negotovost v zvezi s trgovinskimi politikami bo presežek na tekočem računu Evropske unije ostal v presežku. To

¹⁴ Evropsko računsko sodišče (2019), „Zahteve EU za nacionalne proračunske okvire je treba dodatno okrepiti, njihovo uporabo pa bolje spremljati“. Posebno poročilo št. 22/2019.

pomeni, da Evropa ustvari dovolj prihrankov za financiranje svoje gospodarske preobrazbe, če se ti prihranki ustrezno usmerijo v prave naložbe v državah članicah.

Pregledi porabe postajajo redna praksa po vsej EU in so lahko pomembno orodje za izboljšanje kakovosti javnih financ. Nekateri se izvajajo vsako leto (npr. v Nemčiji), drugi pa za večletno obdobje (npr. na Finskem, v Franciji, na Irskem in Portugalskem). Razlikujejo se tudi glede obsega odhodkov. Nekateri pregledi so celoviti, medtem ko so drugi usmerjeni v ključne sektorske politike, kot sta izobraževanje in zdravstveno varstvo (npr. v Latviji, Litvi in na Slovaškem), ali zelo določene postavke (policija na Malti, poslovne spodbude v Nemčiji in državne subvencije v Španiji). Čeprav so bili z nekaterimi pregledi doseženi prihranki, rezultati v smislu povečanja učinkovitosti niso vedno jasni. H koristnemu pregledu porabe lahko pripomorejo priprava rednih in neodvisnih ocen, boljše povezave s proračunskim načrtovanjem in razširitev obsega na podnacionalno porabo. K izboljšanju kakovosti javnofinančnih odhodkov lahko prispeva tudi povečanje konkurence na področju javnih naročil.

Boj proti davčnim utajam in agresivnemu davčnemu načrtovanju je bistven za ohranjanje zdravih javnih financ in preprečevanje izkrivljanja konkurence med podjetji in med državami članicami. Davčni sistemi nekaterih držav članic, tj. Irske, Cipra, Luksemburga, Madžarske, Malte in Nizozemske, vsebujejo elemente, ki jih lahko izkoristijo podjetja, ki izvajajo agresivno davčno načrtovanje. Prakse agresivnega davčnega načrtovanja v eni državi članici imajo učinke prelivanja, in sicer tako za druga podjetja kot za druge države članice, vključno z izgubo davčnih prihodkov in izkrivljanjem konkurenčnih pogojev med podjetji. Države članice, katerih davčna osnova se znižuje, morajo povečati prihodke od drugih davkov ali imeti na voljo nižje prihodke za reforme, ki spodbujajo rast, prerazporeditve in naložbe.

Demografske spremembe in visok javni dolg predstavljata velike izzive za zagotavljanje kakovosti in vzdržnosti javnih financ. Srednje- in dolgoročno se bo več kot polovica držav članic soočala s srednjim ali visokim tveganjem glede vzdržnosti. Za več držav so tveganja posledica precejšnjega napovedanega javnega dolga, zlasti v Belgiji, Španiji, Franciji, Italiji in na Portugalskem. Poleg tega so izzivi povezani z napovedanimi povečanimi javnofinančnih odhodkov, povezanih s staranjem prebivalstva. V nekaterih primerih so bile reforme pokojninskega sistema za povečanje vzdržnosti razveljavljene, kar je dodatno prispevalo k prihodnjemu fiskalnemu izzivu v Italiji in Romuniji. Napredek pri reformiranju pokojninskih sistemov med državami članicami, za katere je Svet leta 2019 sprejel priporočila za posamezne države, povezane s pokojninskimi sistemi, se je upočasnil. Tako ostajajo izzivi politike za Belgijo, Češko, Nemčijo, Irsko, Španijo, Francijo, Italijo, Luksemburg, Malto, Avstrijo, Poljsko, Romunijo, Slovenijo in Slovaško.

Odpornost bančnega sektorja se je leta 2019 okrepila zaradi gospodarskih pogojev in ukrepov za ublažitev preostalih izzivov. Na splošno je kapitalizacija bančnega sektorja ostala trdna, pri čemer je povprečna stopnja solventnosti na ravni EU v drugem četrtletju leta 2019 dosegla 18,8 %. Potreba po prilagoditvi poslovnih modelov bank, nizke obrestne mere in vedno večja konkurenca drugih oblik financiranja je izziv za številne države članice, ki še naprej močno vpliva na konkurenčnost in donosnost bank (npr. v Grčiji, Nemčiji, na Irskem,

Portugalskem in v Luksemburgu). Postopek čiščenja bilanc stanja je še napredoval, saj se obseg nedonosnih posojil še naprej zmanjšuje. Delež nedonosnih posojil na ravni EU se je v drugem četrtletju leta 2019 znižal na 2,9 %, kar je za pol odstotne točke manj v primerjavi z letom prej. Medtem ko se je kakovost sredstev v vseh državah članicah povečala, zlasti v državah članicah z najvišjim deležem nedonosnih posojil, je delež še vedno nad 7 % v Grčiji, na Cipru, Portugalskem, v Italiji, Bolgariji in na Hrvaškem. Diverzifikacija virov dohodka za nadaljnjo podporo donosnosti bank ostaja zahtevna naloga, zlasti za manjše kreditne institucije.

Boj proti pranju denarja in financiranju terorizma je bistvenega pomena za zaščito celovitosti gospodarskega in finančnega sistema EU. Pomanjkljivosti pri uporabi okvira za preprečevanje pranja denarja v EU se lahko izkoristijo za pranje prihodkov iz nezakonitih dejavnosti. Države članice, v katerih zakonodaja ne dohaja standardov EU in nadzor ni zadosten ter v katerih se finančni obveščevalni podatki premalo uporabljajo in je pregon omejen, predstavljajo šibke točke v okviru EU. Nedavni škandali v zvezi s pranjem denarja so pokazali, kako pomembno je strogo uporabljati pravila.

4. ODPRAVLJANJE MAKROEKONOMSKIH NERAVNOTEŽIJ

Makroekonomska neravnotežja lahko negativno vplivajo na gospodarstvo posamezne države članice, euroobmočja ali EU kot celote¹⁵. Namen postopka v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji je odkrivanje in preprečevanje njihovega pojava v zgodnji fazi, da se zagotovi, da zadevne države članice sprejmejo ustrezne ukrepe za njihovo odpravo.

V poročilu o mehanizmu opozarjanja za leto 2019 je bilo za poglobljen pregled opredeljenih 13 držav članic, da bi se ocenilo, ali se soočajo z neravnotežji oziroma ali pri njih obstaja tveganje nastanka neravnotežij.¹⁶ Pri teh 13 državah gre za iste države, pri katerih je bilo že pred enim letom ugotovljeno, da se soočajo z neravnotežji ali čezmernimi neravnotežji. Rezultati poglobljenih pregledov tega ciklusa so vključeni v poročila o državah za zadevne države članice. V analizi se obravnavajo resnost neravnotežij, njihov razvoj in odzivi politike. Upoštevani so tudi ustrezni učinki prelivanja in sistemske čezmejne posledice neravnotežij.

4.1 Napredek pri odpravljanju makroekonomskih neravnotežij v EU in euroobmočju

Makroekonomska neravnotežja se v ugodnih gospodarskih razmerah postopoma odpravljajo. Po obsežnem procesu razdolževanja v obdobju po krizi je bilo odpravljenih več neravnotežij in nevzdržnih trendov, in sicer zlasti veliki primanjkljaji na tekočih računih in prekomerna rast posojil, ki povečuje cene stanovanjskih nepremičnin, na splošno pa tudi visoki stroški dela na enoto, ki kažejo na izgubo stroškovne konkurenčnosti. Vendar pa so kljub napredku v zvezi z razdolževanjem ravni zasebnega, javnega in zunanjega dolga še

¹⁵ Člen 2 Uredbe (EU) št. 1176/2011.

¹⁶ COM(2019) 651 final.

vedno visoke in zahtevajo več časa za znižanje. Poleg tega v nekaterih primerih še vedno ostajajo področja slabosti v finančnem sektorju.

Ponovno uravnoteženje zunanjega položaja je še vedno nepopolno. Le nekaj držav članic ima trenutno primanjkljaj na tekočem računu, vendar morajo številne države članice z visokimi ravnmi zunanjega dolga ohranjati preudarno stanje na tekočem računu in preprečiti izgube konkurenčnosti. Hkrati v nekaterih državah članicah (npr. v Nemčiji, na Nizozemskem) vztrajajo veliki presežki na tekočem računu, zaradi česar je bil za euroobmočje zabeležen presežek v višini 3,3 % BDP. To pomeni, da so v zadnjih letih evropska gospodarstva dosledno ustvarjala več prihrankov kot naložb in kopičila sredstva v primerjavi s preostalim svetom. Šibko izvozno povpraševanje je v nekaterih primerih nedavno prispevalo k določenemu zmanjšanju presežkov na tekočih računih in povečanju primanjkljajev na tekočih računih. V sedanjih razmerah bi ponovno uravnoteženje tako primanjkljajev kot tudi presežkov na tekočih računih prispevalo k temu, da bi se odpravile nizka inflacija in nizke obrestne mere ter zmanjšala odvisnost od tujega povpraševanja. V številnih neto dolžnicah so potrebne reforme za povečanje konkurenčnosti in zmanjšanje zunanjega dolga. V neto upnicah je treba izkoristiti priložnost za financiranje nadaljnjih javnih in zasebnih naložb po nizkih obrestnih merah. K ponovnemu uravnoteženju bi prispevalo tudi izboljšanje pogojev, ki podpirajo rast plač.

Odpornost bančnega sektorja EU se je izboljšala, vendar nekateri izzivi ostajajo. Količniki kapitalizacije so nehali rasti od stopenj, ki so višje od regulativnih standardov. Donosnost v bančnem sektorju se je v zadnjih letih bistveno izboljšala. Deleži nedonosnih posojil so se v zadnjih letih močno znižali, zlasti v državah, ki so v preteklih letih nakopičile velike obsege nedonosnih posojil (npr. Ciper, Italija, Portugalska). Kljub temu ostajajo izzivi v številnih državah članicah, za katere so še vedno značilni razmeroma nizka kapitalizacija in donosnost ter visoki deleži nedonosnih posojil. K tem izzivom prispevajo tudi obeti, ki napovedujejo dolgotrajne nizke obrestne mere in šibkejšo gospodarsko rast.

Cene stanovanjskih nepremičnin še naprej kažejo trajne stopnje rasti, pri čemer je v državah članicah, v katerih so dokazi o precenjenosti stanovanjskih nepremičnin trdnejši, opaziti upočasnitev. V vedno več državah so cene stanovanjskih nepremičnin nad najvišjimi vrednostmi, zabeleženimi od sredine prvega desetletja tega tisočletja, in so morda precenjene. Vendar se je rast cen stanovanjskih nepremičnin pred kratkim umirila, njihova največja rast pa je bila zabeležena v nekaterih državah članicah EU, ki doslej niso kazale veliko znakov precenitve (npr. Madžarska, Irska, Portugalska). Nasprotno pa se je rast cen pogosto upočasnila v državah, kjer so pomisleki o precenjenosti močnejši, zadolženost gospodinjstev pa visoka, vključno s Švedsko. V nekaterih državah visoke stopnje rasti cen stanovanjskih nepremičnin spremlja trajna rast novih hipotekarnih kreditov.

Pogoji stroškovne konkurenčnosti so v številnih državah članicah vedno manj ugodni. Stroški dela na enoto se v nekaterih državah članicah hitro povečujejo zaradi visoke rasti plač in nizke rasti produktivnosti. V nekaterih srednje- in vzhodnoevropskih ter baltskih državah stalno močna rast stroškov dela na enoto odraža tesen trg dela ter vrzeli v znanju in spretnostih. Medtem ko je bila v euroobmočju rast stroškov dela na enoto v številnih neto

upnicah višja kot pri neto dolžnicah, se ta razlika v stopnjah rasti od leta 2016 zmanjšuje, zato postaja vse manj naklonjena simetričnemu ponovnemu uravnoteženju.

4.2 Izvajanje postopka v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji

Neravnotežja ali čezmerna neravnotežja so bila ugotovljena v 12 od 13 držav članic, za katere je bil opravljen poglobljen pregled, pri čemer se je resnost neravnotežij v številnih primerih zmanjšala. Pri poglobljenih pregledih za leto 2020 je bilo ugotovljeno, da v devetih državah članicah obstajajo *neravnotežja*, v treh pa *čezmerna neravnotežja*. Ena država članica, za katero so bila lani ugotovljena neravnotežja, je dosegla zadosten napredek pri gospodarskih rezultatih in odzivu politike, tako da se zdi zaključek postopka v zvezi z makroekonomskim neravnotežjem upravičen. V večini drugih držav članic je bil zabeležen določen napredek pri odpravljanju makroekonomskih neravnotežij. Na tej stopnji to ni upravičilo spremembe njihovega statusa z vidika opredelitve in ocene njihovih neravnotežij. V Dodatku 3 so povzete ugotovitve iz poglobljenih pregledov po državah članicah.

Za **Bolgarijo**, za katero je bilo leta 2019 ugotovljeno, da se sooča z *neravnotežji*, je bilo ugotovljeno, da *nima neravnotežij*. Pomemben napredek je bil dosežen pri krepitvi upravljanja finančnega sektorja in obravnavanju nerešenih regulativnih vprašanj. Poleg tega sta se znižala delež dolga podjetij in delež nedonosnih posojil, čeprav je slednji med podjetji še vedno visok¹⁷.

V večini drugih držav članic, v katerih so bila leta 2019 ugotovljena neravnotežja, so se slabosti še naprej počasi umirjale, vendar izzivi na gospodarskem in političnem področju ostajajo:

- V **Nemčiji** in na **Nizozemskem** kljub nekaterim popravkom in ob določenem napredku politike še vedno obstajajo veliki presežki na tekočem računu. Za **Španijo**, **Portugalsko**, **Irsko** in **Hrvaško** je značilna kombinacija slabosti, povezanih z visokim zasebnim, javnim in tujim dolgom. Ta neravnotežja na strani stanj so se začela zmanjševati z okrevanjem, zlasti na Irskem, kjer so bili sprejeti odločni ukrepi politike. Ukrepi politike so se na Hrvaškem in v Španiji nekoliko ustavili. V **Franciji** se javni dolg še ne zmanjšuje in rast produktivnosti kljub napredku politike ostaja omejena. Na **Švedskem** so kljub nedavnemu popravku cene stanovanjskih nepremičnin ostale na zgodovinsko visoki ravni, zadolženost gospodinjstev pa se še naprej povečuje. Poleg tega kljub napredku še naprej obstajajo vrzeli v politikah. V **Romuniji** so v razmerah močno ekspanzivne fiskalne politike še vedno prisotne slabosti, ki so povezane z izgubo stroškovne konkurenčnosti in vedno večjim primanjkljajem na tekočem računu ter ki bi se lahko še poslabšale, če se sedanji trendi ne bodo spremenili.
- Za Ciper, Grčijo in Italijo je bilo tako kot leta 2019 ugotovljeno, da se soočajo s **čezmernimi neravnotežji**. Na **Cipru** kljub napredku v preteklih letih še vedno

¹⁷ Zaveze Bolgarije v okviru sodelovanja v MDT II bosta Komisija in ECB pravočasno ocenili na svojih področjih pristojnosti.

obstajajo velike slabosti. Nedonosna posojila so se v letu 2018 znatno zmanjšala, napredek pa od takrat poteka počasneje. Javni in zasebni dolg se zmanjšujeta in naj bi še naprej upadala. Vendar se je primanjkljaj na tekočem računu povečal v situaciji, ko je neto stanje mednarodnih naložb že tako zelo negativno. Napredek politike je mešan in nekatere reformne zaveze še niso bile sprejete. V **Grčiji** še vedno obstajajo precejšnje slabosti, povezane z javnim dolgom, nedonosnimi posojili in zunanjim sektorjem, in sicer v razmerah še vedno nizkega potenciala rasti in visoke stopnje brezposelnosti. Vendar je na številnih področjih viden napredek. Politične zaveze, ki se spremljajo v okviru programa okrepljenega nadzora, na splošno dobro napredujejo. V **Italiji** se še vedno povečuje delež javnega dolga v BDP, čeprav načrti vlade vedno bolj spodbujajo zmanjševanje dolga. Čeprav se potencialna rast izboljšuje, še vedno ne zadostuje za zagotovitev hitrega zmanjšanja dolga. Ukrepi za izvajanje načrta reform so se ponovno začeli izvajati. V vseh treh državah članicah so potrebna vztrajna reformna prizadevanja, da se gospodarstvo ponovno uravnoteži. Komisija jih bo pozorno spremljala.

Komisija bo v okviru posebnega spremljanja še naprej pregledovala razvoj dogodkov in ukrepe politik, ki jih bodo sprejele vse države članice z neravnotežji ali čezmernimi neravnotežji. Svet sodeluje pri teh pregledih in je podprl ugotovitve iz poročil o posebnem spremljanju¹⁸.

5. NAPREDEK PRI PRIPOROČILIH ZA POSAMEZNE DRŽAVE IN NAČRTOVANJU PROGRAMOV ZA SREDSTVA KOHEZIJSKE POLITIKE

Medtem ko so države članice še naprej napredovale pri izvajanju priporočil za posamezne države, se je raven izvajanja reform po državah članicah razlikovala. Z večletne perspektive je raven izvajanja v zadnjih letih ostala na splošno stabilna. Države članice so od začetka evropskega semestra leta 2011 dosegle vsaj določen napredek pri izvajanju več kot dveh tretjin vseh priporočil za posamezne države. Kar zadeva področja politike, so države članice dosegle največji napredek na področju finančnih storitev, temu pa sledi napredek pri zakonodaji, ki ureja delovno pravo in varstvo zaposlitve. Hkrati je bil napredek še posebej počasen na področju širitve davčne osnove ter pri reformah zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe.

Sredi velike negotovosti glede gospodarskih obetov je pravočasno in učinkovito izvajanje reform, ki spodbujajo potencial rasti, ključnega pomena za reševanje dolgoročnih izzivov gospodarstva. Kar zadeva priporočila Sveta, sprejeta leta 2019, so se dobro izvajale reforme na področju finančnih storitev in aktivnih politik trga dela. Nasprotno pa je bilo izvajanje reform še naprej slabo pri obravnavanju priporočil, ki se nanašajo na primer na konkurenco na področju storitev in dolgoročno vzdržnost javnih financ. Komisija je sprejela ukrepe za zagotovitev, da bo postopek ocenjevanja izvajanja priporočil za posamezne države

¹⁸ Sklepi Sveta o poročilu o mehanizmu opozarjanja 2020 z dne 18. februarja 2020 (ST 6145/20).

preglednejši in da se bodo okrepile večstranske razprave o pregledu priporočil. Na splošno bi bilo treba zaradi negotovih gospodarskih obetov okrepiti izvajanje reform.

Za izvajanje ekonomskih politik, povezanih z naložbami, je potreben čas. Lani so bila prvič izdana priporočila za posamezne države glede ekonomskih politik, povezanih z naložbami. Državam članicam je bilo priporočeno, naj svoje politike ob podpori nacionalnih javnih in zasebnih virov ter sredstev EU osredotočijo na posebna področja. Napredek pri izvajanju je treba analizirati z dolgoročnega vidika. Države članice bi morale svoje politike ob podpori nacionalnih javnih in zasebnih virov ter sredstev EU usmeriti na posebna področja. Glede uporabe sredstev EU so podatki pozitivni: za sedanje programsko obdobje evropskih strukturnih in investicijskih skladov (2014–2020) je Komisija leta 2019 izvedla pregled uspešnosti, iz katerega je razvidno, da je bilo iz rezerve za uspešnost sproščenih 21,4 milijarde EUR¹⁹. Kljub nediskrecijski naravi pregleda uspešnosti je bilo v povprečju tri četrtine rezerve za uspešnost kohezijske politike v višini 15,9 milijarde EUR namenjene področjem, povezanim s priporočili za posamezne države glede naložb. Za zneske, povezane s programi in prednostnimi nalogami, ki niso dosegli svojih mejnikov uspešnosti, so službe Komisije pozvale države članice, naj v svojih predlogih za prerazporeditev upoštevajo priporočila za posamezne države glede naložb. Države članice so jeseni 2019 začele s predložitvami ustreznih predlogov za reprogramiranje, da bi jih Komisija lahko ocenila in sprejela.

Okvir 2: Stanje pri načrtovanju programov za sredstva kohezijske politike

V številnih državah članicah so javne naložbe močno odvisne od sredstev EU. V času načrtovanja programov za sredstva kohezijske politike za programsko obdobje 2014–2020 so bila upoštevana priporočila za posamezne države glede naložb. Ta so usmerjena na področja strateškega evropskega pomena. Komisija je za načrtovanje programov za sredstva kohezijske politike za obdobje 2021–2027 predlagala vzpostavitev še močnejše povezave z evropskim semestrom. V ciklu evropskega semestra za leto 2019 je predlagala naložbene smernice za sredstva kohezijske politike in za vse države članice predlagala priporočila za posamezne države o politikah, povezanih z naložbami, ki jih je Svet sprejel.

Po objavi poročil o državah februarja 2019 so bili spomladi 2019 v vseh državah članicah organizirani dogodki, ki so zaznamovali začetek neuradnega dialoga o načrtovanju programov za obdobje 2021–2027. Komisija namerava vse programe sprejeti takoj, ko bo sprejeta ustrezna zakonodaja. Pri deljenem upravljanju bo to odvisno tudi od pripravljenosti držav članic, da pripravijo osnutke programov in o njih razpravljajo.

6. SODELOVANJE Z DRŽAVAMI ČLANICAMI IN EVROPSKIM PARLAMENTOM

Zaupanje in sodelovanje med Komisijo, Svetom in državami članicami sta bistvena za učinkovitost evropskega semestra. Komisija ponuja številne priložnosti za izmenjavo mnenj z vsemi deležniki, vključno z rednimi srečanji s socialnimi partnerji, civilno družbo, Evropskim parlamentom in nacionalnimi parlamenti. V primeru Evropskega parlamenta so se člani Komisije pripravljene udeležiti zasedanj Evropskega parlamenta pred vsako ključno fazo

¹⁹ Rezerva za uspešnost, ki je določena v okviru skupnih dodelitev iz skladov ESI (6 % proračuna ali približno 26 milijard EUR), se sprostijo za tiste prednostne naloge, ki so dosegle svoje mejnike za leto 2018, določene v okviru uspešnosti.

cikla evropskega semestra. Pred sprejetjem današnjega svežnja so člani Komisije sodelovali z Evropskim parlamentom na sejah njegovih odborov EMPL in ECON. Komisija prav tako organizira redne sestanke s socialnimi partnerji in organizacijami civilne družbe v Bruslju in državah članicah. Sčasoma so ta prizadevanja za vzpostavitev odprtega in uspešnega dialoga prispevala k vse enotnejšemu razumevanju izzivov in odzivov politike na evropski in nacionalni ravni.

Komisija je v skladu s svojimi prizadevanji v preteklosti zavezana resničnemu dialogu o politikah z državami članicami in zagotavljanju, da so njena priporočila politike del procesa nacionalne politike, vključno s krepitvijo sodelovanja nacionalnih parlamentov in socialnih partnerjev na nacionalni ravni. Te izmenjave potekajo v okviru tehničnih in političnih misij v vsaki državi članici in na dvostranskih srečanjih dvakrat letno v Bruslju. Poleg tega se pred objavo poročil o državah z nacionalnimi organi izvede posvetovanje o njihovi analitični vsebini. Letos je Komisija prvič naročila nacionalnim organom, naj izberejo temo, ki je v skupnem interesu, za podrobnejšo analizo v poročilih o državah. Večina nacionalnih organov je pozornost namenila temam, ki so pomembne za zeleni in digitalni prehod, ter njihovem vplivu na gospodarstvo, industrijo in delovno silo, kar je jasen znak uskladitve interesov in prednostnih nalog z novo gospodarsko agendo Komisije. Cilj Komisije je tudi pomagati državam članicam pri okrepitvi njihovih reformnih prizadevanj prek programa za podporo strukturnim reformam, v okviru katerega zagotavlja tehnično podporo vsem državam članicam EU na njihovo zahtevo, da bi jim pomagala pri oblikovanju in izvajanju reform za spodbujanje rasti. To vključuje tudi reformne izzive, izpostavljene v priporočilih za posamezne države.

7. NASLEDNJI KORAKI

Evropski semester Komisiji, državam članicam, socialnim partnerjem in deležnikom na vseh ravneh omogoča, da so celo leto v stalnem dialogu. Poročila o državah, objavljena hkrati s tem sporočilom, temeljijo na izčrpni izmenjavi informacij z vladami, nacionalnimi organi in deležniki na strokovni in politični ravni, vključno z dvostranskimi srečanji, ki so potekala decembra 2019. Ugotovitve bodo predstavljene v prestolnicah držav članic in nadalje obravnavane na nadaljnjih dvo- in večstranskih srečanjih. Predstavniki za evropski semester celo leto sodelujejo s ključnimi deležniki v državah članicah. Podpredsedniki Komisije in komisarji bodo obiskali države članice ter razpravljali s parlamenti, vladami, socialnimi partnerji in drugimi deležniki o analizah in sklepih iz poročil o državah. Poleg tega bo Komisija o povzetkih ugotovitev iz poročil o državah razpravljala tudi z Evropskim parlamentom.

Glede na opredeljene izzive bodo države članice do sredine aprila v nacionalnih reformnih programih predstavile svoje gospodarske in socialne prednostne naloge. Predstavile bodo tudi večletne strategije za zdrave javne finance, in sicer v obliki programov stabilnosti (za države članice euroobmočja) in konvergenčnih programov (za države članice, ki niso članice euroobmočja). Države članice so v svojih končnih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtih, predloženih na podlagi uredbe o upravljanju energetske unije, določile, kako nameravajo izpolniti svoje energetske in podnebne cilje. Komisija za zagotovitev

ustreznega in trajnostnega odziva na te izzive priporoča, da se ti programi pripravijo ob sodelovanju z vsemi ključnimi deležniki, kot so socialni partnerji, lokalni in regionalni organi ter organizacije civilne družbe.

DODATEK 1 – CELOSTEN NADZOR NAD MAKROEKONOMSKIMI IN FISKALNIMI NERAVNOTEŽJI

	Postopek v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji²⁰	Pakt za stabilnost in rast²¹ (SC: srednjeročni cilj/PČP: postopek v zvezi s čezmernim primanjkljajem)	Opombe
AT		Preventivni del Dosega SC; velja pravilo glede dolga ²²	
BE		Preventivni del Ne dosega SC; velja pravilo glede dolga	
BG		Preventivni del Dosega SC	
CY	Čezmerna neravnotežja	Preventivni del Dosega SC; velja pravilo glede dolga	
CZ		Preventivni del Dosega SC	
DE	Neravnotežja	Preventivni del Dosega SC	
DK		Preventivni del Dosega SC	
EE		Preventivni del Ne dosega SC	
EL	Čezmerna neravnotežja	Preventivni del Velja prehodno pravilo glede dolga ²³	Ker je bila Grčija oproščena predložitve programov stabilnosti, medtem ko je bila v okviru programa, se ocena za leto 2019 izvede brez srednjeročnega cilja.
IE	Neravnotežja	Preventivni del Ne dosega SC	
ES	Neravnotežja	Preventivni del Ne dosega SC; velja prehodno pravilo glede dolga	
FR	Neravnotežja	Preventivni del Ne dosega SC; velja prehodno	

²⁰ Kategoriji „neravnotežja“ in „čezmerna neravnotežja“ zajemata posebno spremljanje, ki se prilagodi resnosti izzivov.

²¹ Doseganje srednjeročnega cilja in uporaba (prehodnega) pravila glede dolga se nanašata na leto 2019 na podlagi jesenske napovedi Komisije iz leta 2019.

²² Pravilo glede dolga: Če ni spoštovana referenčna vrednost za delež javnega dolga v BDP v višini 60 %, se za zadevno državo članico uvede postopek v zvezi s čezmernim primanjkljajem, pri čemer se upoštevajo vsi relevantni dejavniki in učinek gospodarskega cikla, če razlika med njenim deležem dolga in referenčno vrednostjo 60 % ni zmanjšana za 1/20 letno (triletno povprečje).

²³ Prehodno pravilo glede dolga: Vsaki državi članici v postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem se odobri triletno obdobje po odpravi čezmernega primanjkljaja, da izpolni pravilo glede dolga. To ne pomeni, da pravilo glede dolga v tem obdobju sploh ne velja, saj morajo države članice v tem prehodnem obdobju dosegati zadosten napredek pri približevanju izpolnjevanja pravila. Negativna ocena napredka pri izpolnjevanju merila glede dolga v prehodnem obdobju lahko privede do uvedbe postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem.

		pravilo glede dolga	
HR	Neravnotežja	Preventivni del Dosega SC; velja pravilo glede dolga	
HU		Preventivni del (PZO ²⁴) Ne dosega SC; velja pravilo glede dolga	
IT	Čezmerna neravnotežja	Preventivni del Ne dosega SC; velja pravilo glede dolga	
LT		Preventivni del Ne dosega SC	
LU		Preventivni del Dosega SC	
LV		Preventivni del Ne dosega SC	
MT		Preventivni del Dosega SC	
NL	Neravnotežja	Preventivni del Dosega SC	
PL		Preventivni del Ne dosega SC	
PT	Neravnotežja	Preventivni del Ne dosega SC; velja prehodno pravilo glede dolga	
SI		Preventivni del Ne dosega SC; velja pravilo glede dolga	
SE	Neravnotežja	Preventivni del Dosega SC	
SK		Preventivni del Ne dosega SC	
RO	Neravnotežja	Preventivni del (PZO) Ne dosega SC	
FI		Preventivni del Ne dosega SC	
UK		Preventivni del Ne dosega SC; velja prehodno pravilo glede dolga	

²⁴ Cilj postopka zaradi znatnega odklona (PZO) je državam članicam dati priložnost, da odpravijo odstopanje od svojega SC ali prilagoditvene poti proti SC.

DODATEK 2 – NAPREDEK PRI DOSEGANJU CILJEV IZ STRATEGIJE EVROPA 2020

Cilji iz strategije Evropa 2020 za EU	Podatki za leto 2010	Najnovjši razpoložljivi podatki	Leta 2020 na podlagi nedavnih trendov
1. Zvišanje stopnje zaposlenosti prebivalstva med 20. in 64. letom starosti na vsaj 75 %	68,6 %	73,8 % (3. četrletje 2019)	cilj verjetno ne bo dosežen
2. Povečanje skupnih javnih in zasebnih naložb v raziskave in razvoj na 3 % BDP	1,93 %	2,12 % (2018)	cilj verjetno ne bo dosežen
3a. Zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za vsaj 20 % v primerjavi z letom 1990	zmanjšanje za 14,3 %	zmanjšanje za 23 % (2018)	cilj bo verjetno dosežen
3b. Povečanje deleža energije iz obnovljivih virov v porabi končne energije na 20 %	12,5 %	18 % (2018)	cilj bo verjetno dosežen
3c. Približevanje cilju glede povečanja energijske učinkovitosti za 20 %	5,7 % (za porabo primarne energije)	4,6 % (oddaljenost od cilja glede porabe primarne energije za leto 2020)	cilj verjetno ne bo dosežen
4 a. Zmanjšanje osipa v šolah na manj kot 10 %	13,9 %	10,6 % (2018)	cilj bo verjetno dosežen
4b. Povečanje deleža prebivalstva med 30. in 34. letom starosti s končano terciarno izobrazbo na vsaj 40 %	33,8 %	40,7 %	cilj bo verjetno dosežen
5. Zmanjšanje tveganja izpostavljenosti revščini in socialni izključenosti za vsaj 20 milijonov oseb	povečanje za 1,4 milijona (v primerjavi z izhodiščnim letom 2008)	zmanjšanje za 7,1 milijona leta 2018 (v primerjavi z izhodiščnim letom 2008)	cilj verjetno ne bo dosežen

DODATEK 3 – UGOTOVITVE IZ POGLOBLJENIH PREGLEDOV PO DRŽAVAH ČLANICAH

	Rezultati poglobljenih pregledov iz leta 2019	Rezultati poglobljenih pregledov iz leta 2020
Ni neravnotežij	–	BG
Neravnotežja	BG, DE, ES, FR, HR, IE, NL, PT, RO, SE	DE, ES, FR, HR, IE, NL, PT, RO, SE
Čezmerna neravnotežja	CY, EL, IT	CY, EL, IT

